

Majanduslangus näitab elukestva õppe vajalikkust

Juuli Nemvalts

Corona viirusest tingituna kehtestatud eriolukord paiskas Eesti majanduse suures pildis kreeni. Kui palju tekkinud olukord ettevõtetes laastamistööd tegi, selgub alles tagantjärele. Kindel on see, et kõige nõrgem lüli – töötaja, peab kandma kõige suuremat koormust. Olgu selleks siis drastiliselt vähenenud töötasu või äkiline töökaotus. Tahtmatult tekib küsimus kuidas selles uues olukorras, kus vanad reeglid ja tuttavad situatsioonid ei toimi, hakkama saada?

Ilmselt on tööturul eelis neil töövõtjatel, kes tulevad paremini toime muutustega. Olgu selleks siis kõrgem stressi- ja pingetaluvus või oskus keerulistel aegadel hoolitseda mitte ainult kättespuuduvaid ka psühhohügieeni eest. Mida paremas vaimses seisukorras me oleme, seda kiiremini tuleme toime töökoha kaotuse, sissetulekute vähenemise või senise elustandardi muutustega. Uskudes enda võimetesse ja nähes ka kaoses võimalusi, millest kinni hakata oleme õhtu lõpuks lootusrikkamad, motiveeritumad ja edukamad.

Heas stardipositsioonis on need inimesed, kes varasemalt on tegelenud enesetäiendamisega ja kelle emotsionaalne pagas on täidetud tõeste eneseuskumuste ja elutervete mõttemustritega. Nii suudab inimene ennast seesmiselt toetada ja motiveerida. Paljuski baseeruvad omandatud oskused varasemalt õpitule nagu ka oskused enda eest targalt hoolt kanda ning vähetähtis ei ole ka õigete, inimest toetavate hoiakute ja uskumuste evimine ning kognitiivsed oskused nagu funktsionaalne lugemisoskus, matemaatiline kirjaoskus ja probleemilahendusoskus tehnoloogiarikas keskkonnas. Hoiakuliste barjääridena ehk ebatõeste uskumustena saab tuua näite Haridusministeeriumi tellitud PIAAC uuringust „Oskused ja elukestev õpe: kellelt ja mida on Eestil oskuste parandamiseks õppida?“, kus nenditakse varasemate uuringute tulemuste valguses, et Eestis on nende üle 40-aastaste osakaal, kes peavad end õppimiseks liiga vanaks, märgatavalt suurem kui enamikus Euroopa riikides.

Siin jõuamegi elukestva õppe juurde, mis oma variatiivsuses pakub elanikkonnale tohutuid võimalusi ja eeliseid. Kui räägime täiskasvanute oskustest, mis nii tööelus kui elukestva õppe osalemisel on fundamentaalse mõjuga, siis nendeks on eelmainitud kognitiivseid oskused. Bostoni Northeasterni Ülikooli sotsioloogiaprofessor Michael J. Handeli sõnul on neid oskusi ka kõige rohkem inimestel mõõdetud ja need on olnud enamiku, oskusi puudutavate debattide keskmes. Eelmainitud PIAAC uuring toob samuti välja, et nimetatud oskused, eriti aga funktsionaalne lugemisoskus, on muutumas keskkonnas toimetuleku, uute teadmiste ja oskuste omandamise ning seega ka elukestvas õppes osalemise alus.

Varasemates uuringutes on teadlased Desjardins ja Rubenson (2011) välja toonud, et kõige vähem osalevad koolitustes või kavatsevad osaleda need, kelle funktsionaalse kirjaoskuse tase on kõige madalam, ning kõige enam need, kellel see on kõrgeim. See tähendab, et elukestvas õppes osalemine on vähem tõenäoline just madalamate oskuste tasemega inimeste seas.

Seega võime nentida, et kuigi elukestev õpe pakuks osalejatele suurimaid võimalusi enda tööelu ümberkorraldamisel ja muutustega paremini hakkama saamisest, jääb paljudel eestimaalastel need võimalused kasutamata või osaletakse neis oluliselt väiksemas määras, just madala baasiliste oskuste tõttu nagu selgub PIAAC uuringust. Ka Inglismaal tehtud täiskasvanud elanikkonna uuringul selgus, et madala baasiliste oskuste tasemega täiskasvanud osalevad kõige vähem ka vastavate oskuste arendamisele suunatud programmides ja nad on vähem kindlad oma koolitusvajaduses.

Elukestva õppe levimine ja positiivne kuvand elanikkonna hulgas on suuresti tingitud baasoskuste rahuldavast tasemest, mis selles valguses omandavad eriti märgilise sõnumi.

Allikad:

PIAAC uuringu temaatiline aruanne nr 2 „Oskused ja elukestev õpe: kellelt ja mida on Eestil oskuste parandamiseks õppida?”